

Mám dojem, že jsem celý život dělal něco, co teď nikdo nepotřebuje a nechce

prof. Ladislav HEJDÁNEK

- + po válce byl funkcionářem sdružení Akademická YMCA
- + vystudoval filosofii, významně se podílel na pořádání ekumenických seminářů v Jirchářích
- + členem Společnosti pro lidská práva v roce 1968
- + v roce 1971-72 byl půl roku ve vazbě a 1972 byl odsouzen
- + v období tzv. normalizace organizoval bytové semináře, sám na nich přednášel a zval si i zahraniční hosty
- + signatář a mluvčí Charty 77
- + po roce 1989 přednášel filosofii na Filosofické fakultě UK a vedl také katedru filosofie na Evangelické teologické fakultě UK

Dítě I. republiky

Ladislav Václav Hejdánek se narodil 10. května 1927 jako jediné dítě Ladislava Hejdánka a jeho ženy Emílie rozené Poupové. Otec byl pokřtěný katolík, ale k církvi měl vlažný vztah; matka pocházela ze staré evangelické rodiny, a tak byl jejich syn vychován v Českobratrské církvi evangelické. Kromě protestantismu hrál v jeho výchově důležitou úlohu ještě jeden prvek: „*Já jsem byl odmalička vychovávaný v takovém tom obdivu k I. republice a vůbec k demokracii, k Masarykovi. Pak jsem zjišťoval čím dál víc, jak ta I. republika byla nepovedená. Já jsem si nejdřív uvědomil, že Masaryk chtěl novou Evropu a zůstala mu z toho Malá dohoda a nota bene Malá dohoda s Rumunskem a Jugoslávií, kde furt ještě byli králové! Patočka vždycky říkal, že to je největší filosofické čin v dějinách, že filosof založil stát. Já jsem mu taky jednou řekl, že to není pravda, že Masaryk nechtěl republiku, že Masaryk chtěl jenom rozbít Rakousko, respektive reformovat Rakousko a potom, když to nešlo jinak, tak prostě založit novou Evropu, protože tím myslel to pásmo mezi Rusama a Němcema.*“ L.H. za války studoval a 1946 absolvoval gymnasium ve Slovenské ulici na Vinohradech. V letech 1946-48 studoval matematiku a filosofii na Přírodovědecké fakultě UK, potom přešel na Filosofickou fakultu a pokračoval ve studiu filosofie. Po ukončení studií v roce 1952 pracoval jako kopáč a betonář

Chvála lži

Ladislav Hejdánek byl jedináček, což mělo některé specifické dopady na styl jeho výchovy: „*Já jsem byl odmalička pod takovou tvrdou komandaturou své matky. Já jsem matce za to vděčen de facto, protože tam byla otázka, co člověka nezničí, to člověka posílí. Moje matka byla od přírody takovej policajt, nebo generál. A já jsem byl potvora. Odmalička. Dělal jsem psí kusy, což dělají všichni, jenomže já jsem věděl, že za to vždycky budu strašně trpět. Já byl extrémně řezanej. Jediná možnost byla, buď se nechat zlomit a to nějak nepatří k mé nátuře, anebo vymejšlet, jak se z toho dostat. Já jsem lhal, až Bůh bránil. Já jsem lhal takovým důmyslným způsobem. Každý den, když jsem přišel ze školy, tak první otázka, policajtská, byla: Tak co dnes zase bylo?! Takže já jsem to nemohl nechat volnému průběhu. Jediná možnost byla pracovat ideologicky.*“ Když L.H. provedl ve škole nějakou rošťárnu, rychle oběhl matky svých spolužáků, které byly ve styku s jeho matkou a vyličil jim pro sebe příznivou verzi události. Věděl, že zapírat nemá smysl, doma mu stejně nikdo neuvěří a jeho matka si vše ověří v rodinách spolužáků. „*Já jsem se naučil lhát velmi důmyslně a dokonale a pedagogicky to vlastně mělo pozitivní výsledek, protože já jsem zjistil, že lhát dá strašnou práci a že lhát v blbostech, že prostě nestojí zato, že stojí zato spíš se držet té pravdy. Já jsem vlastně z takovejch pragmatickejch situací přestal lhát, už jsem taky bral rozum ..., ale lhát umím. To, musím říct, jsem se naučil perfektně.*“ Umění lhát se mu později velice vyplatilo,

když byl vyslýchán tajnou policií. Když se na konci 70. let ocitl pod policejním dohledem, tvrdil svým přátelům, že mu to nevadí, poněvadž na stálý dohled je zvyklý již odmalička.

Za železnou oponou

„Já jsem jedinkrát za svůj život uvažoval o emigraci po osmačtyřicátým. To jsme udělali takovou skupinu, že jsme chtěli zdrhnout. Bylo to tehdy velmi snadný. My jsme měli ještě brigádu Akademický YMČy v Kvildě na Šumavě a tam jsme pracovali těsně u hranic. A dokonce tam, kde se upravovala cesta, já jsem se tam byl podívat, a tak jsme jednou nohou byli v Německu a jednou u nás. To ještě nebyla obšancovaná hranice. Mohli jsme, ale kvůli tomu, že by z toho byly problémy pro Akademickou YMČu, což jsme nechtěli, zejména já jsem na to dbal, protože jsem byl funkcionář. Tak jsme se vrátili a plánovali jsme odchod. Potom si to některý rozmysleli, zrovna jeden z nich, to byl Pavel Jerie, můj spolužák, ten si to rozmyslel, protože tady nechtěl nechat starý rodiče. My jsme byli rozhodnutí, že zdrhnem. Jednou jsme [zašli za prof. Součkem], žádali jsme o rozmluvu a řekli jsme mu, že chceme zdrhnout. On z toho byl úplně šedivej, on byl takovej strašně lekavej, ale za chvíli se vzpamatoval. Začal nám věcně říkat argumenty, co můžeme a nemůžeme čekat, když zdrhneme, to jest, že nikdo o nás nic neví, nic nejsme, tam se budeme muset žít a nebudeme moct studovat a nikde nemůžeme očekávat, že bude někdo zvědavej na to, jaký jsou naše názory, že musíme bejt zticha a držet krok. A ať si neděláme iluze, že tam budem moct něco dělat. Mě osobně [to přesvědčilo, abych zůstal].“

Vodborech byl každej

Absolvoval gymnasium ve Slovenské ulici na Vinohradech. V letech 1946-48 studoval matematiku a filosofii na Přírodovědecké fakultě UK, potom přešel na Filosofickou fakultu a pokračoval ve studiu filosofie. Po ukončení studií v roce 1952 pracoval jako kopáč a betonář. Po návratu z vojenské služby nastoupil do dokumentačního oddělení Ústavu epidemiologie a mikrobiologie: *„Já tam nastoupil v únoru [1956] a už na podzim jsem byl zvolený do závodního výboru ROH. Tam v tom ROH jsem byl až do sedmašedesátého roku a prodělal jsem vše, co jsem [mohl]. Byl jsem ve všech možnejch funkcích, jeden rok dokonce předseda, tři roky jsem byl jednatelem a jinak jsem byl kulturním referentem... A v těchto funkcích jsem se s ním [se svým šéfem Raškou] rval, zejména jako předseda. [Členství v ROH] nebylo povinný, ale byl nápadnej každej, kdo tam nebyl. Prostě a dobře, každej byl neobyčejně podezřelej, když se chtěl z toho vyvlíct. Já jsem to [své členství] nebral nijak zvlášť úporně. Mě to nikdy nepřipadalo tak, že by to nemělo bejt. A když to dnes někdo líčí jako něco hrozného, jestli je to povinný nebo ne... Tuto otázku si nikdo nekladl, nebo když si jí kladl, tak to byl podezřelej člověk. Ale i pro mě podezřelej! Proč to dělá? Čas od času byly schůze, ty byly v pracovní době. To vlastně znamenalo se ulejt – jsme v Čechách. Kdyby byla schůze mimo pracovní dobu, tak tam nikdo nepřišel.“*

Zlatá šedesátá

Na konci padesátých let a na začátku let šedesátých „... když někdo neprovokoval, tak nedostal na hřbet. Šedesátá léta, to je něco, co je zcela zkresleno tím, když se říká: Komunistickéj zločinnej režim tady vládl čtyřicet let. To není pravda. Pravda je, že lidi, co byli pouštěni po mnoha letech vězení, byli pouštěni až v těch šedesátých letech, tzn. i pro ty, co tam seděli, to byla doba jakéhosi nadějného očekávání. Tím spíš pro lidi, který byli mimo a sledovali situaci. Byla spousta lidí jako vždycky v každé společnosti, kterejm je všechno fuk, čili ti tohle neprožívali. Ale jinak, když se mám podívat na svůj vlastní život, tak ta doba nejnadějnější, kterou jsem prožíval, byla právě od konce padesátých let - to začínala ta vzpoura filosofů, ty diskuse v Literárkách, kde Kosík psal článek Hegel jako mrtvý pes?... My jsme to [uvolňování] čekali. Hromádka řekl, že se kal usadí, no tak my jsme viděli, že už se usazuje.“

Nová orientace

Na konci 50. let vzniklo v prostředí českobratrské církve evangelické významné hnutí, které v podstatě trvá dodnes, i když se dá říci, že se již „vyžilo“. Usilovalo o náboženskou angažovanost v ateizované společnosti. Filosoficky a teologicky čerpali její členové hlavně z významného a originálního německého myslitele Dietricha Bonhoeffera, který byl na konci války popraven nacisty, dále z Emanuela Rádl a ranných děl Josefa Lukla Hromádky. S lidmi okolo Nové orientace se L.H. přátelil: *„Měl jsem spoustu přátel mezi mladejma farářema, tj. stejně mladejma jako já a s těma jsme byli pořád v kontaktu, taky proto, že jsme neměli žádný prachy a čtyři děti, čili my jsme neměli možnost odjet ani na normální dovolenou, tak jsme jezdili na fary. Výsledek byl ten, že oni [venkovští faráři] zas celej rok jezdili do Prahy, když měli něco vyřídit a hned nás navštívili a dověděli se, co je novýho a pak si to mezi sebou zas říkali dál. Nejbližší [přátelé byli]: Šimsa, Trojan, Balabán, Pfan, Rodr, Kalus ... Byla jich celá řada, prakticky to byla ta Nová orientace. [Nová orientace] byla příležitost, jak bejt v kontaktu s lidma, s kterejma se dá otevřeně probrat každá věc, která je živá. To je velmi obtížný, najít člověka, s kterým můžete mluvit o všem. To je někdy obtížný i v rodině, ale mezi přáteli už to nebejvá, tam prostě se kecá vo fotbale při pivě a jinak se s nima nemůže mluvit o všem. Tady [ve společenství lidí z Nové orientace] se mluvilo o všem – vo politicejch věcech, vo osobních věcech, prostě vo všem. A to je ohromná věc, patřit do nějakýho toho nevelkýho kruhu.“*

Jircháře

Na počátku 60. let vzniklo v prostorách semináře Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v ulici V Jirchářích pozoruhodné společenství: *„Čí to byla iniciativa, nevím, rozhodně to domluvilo několik lidí. Já podezírám, že jeden z hlavních aktérů byl Šimsa, když byl na Vinohradech vikářem. A protože jeho otec byl ve velmi těsném pracovním i přátelském vztahu s Hromádkou, tak prostě na tom hodně pracoval Šimsa, ale byli i další lidi. Domluvili, že Hromádka jednou za měsíc zval pár lidí k sobě do bytu v Moravský ulici. Tak bylo jaksi samozřejmý, [proto]že jsem se znal se Šimsou, já mám dojem, že to snad byl Šimsa, kdo tohle inicioval, [tak jsem tam chodil taky]. Hromádka byl taky rád, že si může v soukromí promluvit s lidma, který vypadali na to, že na něj neprásknou cokoliv řekne. Ta jeho opatrnost je zjevná například z toho, že jednou jsem tam měl referát o Blochovi, protože von [Hromádka] se vrátil odkudsi ze Západu a mluvil velmi takovým nadšeným způsobem o Ernstu Blochovi. Já jsem to zpochybňoval – on mluvil v tom smyslu, že to je přesně ten marxista s kterým my musíme vejít do diskuse. Já jsem mu tenkrát říkal, že to je omyl, že Bloch není žádný marxista, že to, co říká, tak má ze židovství a křesťanství a že to „jenom natírá na marxistično“. Ještě jsem mu říkal, vytkl jsem mu tehdy, že vede rozhovory s Machovcem a ne s Kosíkem. Von ještě na to říkal: No jo, ale Kosík nejeví zájem, kdežto Machovec jo. Jsem říkal: No jo, jenomže na to nemůžete dát, musíte si sám vybírat a ne nechat, aby lidi si vybírali vás. To si vás třeba vybírá člověk, kterej je neperspektivní pro ten dialog. Tehdy Hromádka, když jsme už skončili a loučili se, tak si mě takhle podržel za rameno, ostatní byli u toho a [zeptal se]: „Bratře, ty jsi ve straně? Já jsem říkal: Né! a vyvalil jsem oči. Kdepak ve straně? On měl dojem, že toho Blocha jsem takhle zničil, protože držím oficiální linii. ... Tím to začlo a teď se ukázalo, že tam pořád přicházejí další a další a já jsem se jednou zeptal Hromádky, jestli tam můžu přivést taky katolík a vzal jsem tam Jirku Němce. A pak jsme s Hromádkou začli diskutovat, jestli by to nešlo [udělat jinde], už nás bylo přes třicet. On měl sice velkej byt... Tak jsme to udělali v Jirchářích. Hromádka tam ze začátku chodil, pak neměl čas a když někam vodjel do ciziny, tak tam to bylo bez Hromádky a tak pověřil Součka, kterej tam pak skutečně každej večer chodil. On sám tam přestal chodit, ale držel křídla nad těma Jirchářema a Souček tam chodil a byl odpovědný [za to], co se tam děje. To byly Jircháře, čili nevzniklo to samo od sebe, byla to iniciativa snad Šimsy, která byla od samýho počátku vítaná Hromádkou, kterej potřeboval povídat si s mladejma lidma.“*

Schůzky u prof. Hromádky se konaly jednou za měsíc; semináře v Jirchářích probíhaly každý týden ve čtvrtek „a dokonce nám to nestačilo, tak jsme na středy a částečně na úterky udělali takový malý Jircháře, to byl takovej typ pracovního semináře, kde jsme třeba četli

[Heideggera] a zároveň se to překládalo. Každý dostal kousek a každý musel něco přeložit. To jsme pak používali i při jinech dalších příležitostech v těch 70. a 80. letech. To potom také vyšlo. Samozřejmě, když to překládal pokaždý někdo jinej, nakonec někdo tomu musí dát takovou tu jednotnou fazónu a to byl Němec, takže vlastně je tam uvedenej jako překladatel. Je to velmi dobře přeložený.“ Semináře v Jirchářích se účastnili lidé, kteří před tím chodili k prof. Hromádkovi, dále lidé pozvaní Jiřím Němcem, protože organizátoři měli od počátku zájem na tom, aby se seminář vedl v ekumenickém duchu. „První, kdo tam s Němcem přišel, to byl Václav Frei, Honza Sokol, Vašek Konzal, kterýho pustili z kriminálu... Pracovali jsme asi rok a jednoho krásného dne mě zavolal Jirka Němec a představil nás s Mádrém. Mádr říkal: Před třema dnama mě pustili z vězení. On byl odsouzenej na doživotí a [seděl snad patnáct let]. A pak Zvěřina a Bouše a další [tam chodili].“ Atmosféra a organizace seminářů byla nesrovnatelná s jakoukoliv univerzitní výukou té doby. „Tam byla vždycky přednáška a protože těch lidí, co jsme mohli vzít z fakult, nebylo tolik, aby mohli [pořád mluvit], tak jsme to dělali sami. Dělali jsme to tak, že ty referáty neměly formu takový přednášky, po který byly jenom dotazy, ale rozhodující věc byla diskuse. Bylo očekáváno, že referát je inspirativní, že trochu provokuje – prostě o tom se pak musí diskutovat. To byla novinka, nikde nic takovýho nebylo a musím říct, že my jsme byli úplně šťastný, že jsme mohli bejt u toho. Dodatečně si na to člověk pořád vzpomíná.“

Bytové semináře

Od října 1968 externě přednášel filosofii na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě, kde měl na starosti studenty dálkového studia teologie. Učil zde necelé dva roky. „To byl takovej důvod, proč, když to skončilo, [jsem pokračoval v přednášení neoficiálně]. Takže jsme se scházeli porůznu, nejdřív to bylo tam, co bydlí Smolík a Filipi. To byl ten dům Diakonie v Rumunský ulici, pak jsme to [dělali] po jednotlivých bytech. Nebylo to u nás. Tím to začlo, mezitím přišli další lidi odjinud a já jsem měl ještě další dva nebo tři semináře. Jeden např. jsme dělali s [Danielem] Kroupou a s Martinem Paloušem a ještě pár lidma. Tam jsme něco četli... Bylo toho několik, ale bylo to tak jednou za měsíc.“ Místa seminářů se z bezpečnostních důvodů měnila: „Neříkali jsme nahlas, kde a kdy to bude, vždycky jsme jenom ceduličky nechali [kolovat]. Vlastně to bylo tak od nějakýho 70. roku.“ Posluchačů bylo podstatně méně, než dříve v semináři v Jirchářích. „To bylo pár lidí, to bylo tak kolem desíti, patnácti lidí.“ Osazenstvo se měnilo, část pocházela z řad studentů teologické fakulty, později se připojovali studenti dalších fakult a lidé, kteří nebyli přijati k vysokoškolskému studiu. „Já jsem myslel, že to děláme vopatrně, a pak se ukázalo při nějakým manželčině výsledku, že jí říkali, že by mě to měla rozmluvit, abych s tím přestal. Věděli vo tom. Moje manželka se tenkrát proslavila tím, že jim řekla: No, jestli je to něco proti zákonu, tak ho zavřete.“

Pod dohledem

„Víte, to byla nepříjemná věc, protože člověk nikdy nevěděl, co se z toho může vyvrbit, ale ve zpětném pohledu vlastně to bylo trochu srandovní. Když si představíte, že ten náš byt to bylo takový místo srazů všeho druhu, takže mluvčí se samozřejmě scházeli u nás. Od dubna 1977, ve chvíli, když jsme vytvořili tu novou trojici, tak všichni mluvčí měli před domem šestsettrojku s řidičem a dvouma nebo třema [estébákama], bylo to různý. Kromě toho [byli] před bytem, tam si přinesli lavičku z parku, v noci tam byl jeden a chrápal. Syn našeho souseda ho vyfotil. [Před bytem] tam byli proto, že kdokoliv přišel, musel se legitimovat. To trvalo s malými přestávkami [dva roky]. My jsme znervózněli, když nepřišli. Když najednou vymizeli, tak jsme čekali, co bude. To byla jistota. Když tam byli policajti, tak se nám nemohlo nic stát.“

[Samozřejmě, že jsem u výsledků lhal], moje manželka s tím měla potíže.“ Když byl L.H. uvězněn v roce 1972, šla jeho manželka Heda za synodním kurátorem Šimkem, neobyčejně chytrým právníkem (dle slov L.H.), poradit se, jak postupovat. Kromě toho jí dával i „dobré rady do života“, např.: „Hlavně si pamatujte, že obviněný má právo lhát a u křesťana je to povinnost!“

Podle svého odhadu byl asi dvacetkrát až třicetkrát zadržen policií a vyslýchán: „Bylo to různě. Bylo to na půl dne, bylo to na výslech, bylo to na čtyřicet hodin, na osmačtyřicet hodin a několikrát to bylo na dvakrát osmačtyřicet hodin. Když tady byl tenkrát Brežněv, tak to dělali všem, že vždycky je pustili a když vyšli z bran ruzyňský věznice, tak tam je zastavili a zase vzali zpátky na novech osmačtyřicet hodin, aby to nebylo proti zákonu. Já musím říct, že teda na mě nikdy moc velké tlak vykonávané nebyl, kromě těch začátků [zatčení v roce 1972, pozn.aut.]. Ono taky, když to dělali ti mladší [estébáci], tak jim nešlo tak od srdce, jim to bylo všechno ukradený, voni z toho měli srandu, voni to už brali skoro jako takovou hru.“

Čím jsem byl

Od léta roku 1968 do začátku roku 1971 pracoval ve Filosofickém ústavu ČSAV, odkud byl nucen odejít a dále vykonávat dělnická povolání. Pracoval jako noční vrátný v Památníku národního písemnictví, posléze jako topič v paláci Dunaj i jinde. Co obnáší práce topiče? „Vyžaduje to jistou odbornost, ale je to příjemný, protože to není dřina. To jenom musíte vědět, co kam patří, co se s tím dělá. Ta vobyčejná kotelná tam v tý ubytovně, tam to nebyl vůbec žádný problém. Ale pokud jde o ten Dunaj, tak to bylo fungl nový celý zařízení, tam člověk musel znát celý barák, když byla nějaká porucha, [tak musel vědět], co se dá odstavit, co se nedá odstavit... V podstatě ta krásná věc byla, že jsme tam měli kde ležet, kde sedět, bylo to sice maličký, ale bylo to příjemný, bylo tam teplo, světlo a já jsem celou tu noc [nebo den], když jsem měl [službu] tak já jsem si dělal, co jsem potřeboval. Já jsem tam napsal spoustu věcí a přečet spoustu věcí. Já jsem neusiloval o to, vydělávat víc peněz, poněvadž jsem se přesvědčil, že když člověk víc vydělá, tak vás vyhoděj [ze zaměstnání].“ Po té, co vyhořela ubytovna v níž topil, dostal zaměstnání ve skladové evidenci podniku Stavby silnic a železnic.

Jan Tesař a spol.

Na podzim roku 1971 skupina občanů, kteří se nechtěli smířit s „normalizací“ poměrů v Československu, připravovala rozsáhlou letákovou akci, která měla lidem připomenout, že mají sice právo volit, ale také **ne**volit, nebo-li, že neexistuje volební povinnost. Jedním z iniciátorů této akce byl Jan Tesař, žijící v Praze. Druhým významným centrem bylo Brno, kde rozesílání letáků koordinoval Jaroslav Šabata. K zásahu proti aktivistům došlo na počátku listopadu 1971. Jedním z míst, kde měly být letáky skladovány a odkud měly být rozeslány po republice, byl pražský byt Ladislava a Hedviky Hejdánkových, ale nakonec tam zůstalo jen pár letáků, ostatní zase Mírek Dus odnesl. V té době tam byla přítomna H. Hejdánková a Jiří Jirásek: „Tam mě zatkli přímo v Památníku [národního] písemnictví. Tam přišli v noci, já jsem hlídal nějaký japonský miniaturní, byl jsem zamčený v tý věži toho kostela, kde to bylo umístěný a voni mě zavolali z vrátnice, že se mnou něco potřebují a že jsou ze zamini [ministerstvo zahraničních věcí] a fakticky to byla StB, která mě odvezla domů. U nás už byla zatčená žena a přítel dr. Jirásek, kterému jsem ještě nota bene z toho ústavu zavolal, to bylo všechno odposlouchaný, aby se u nás zastavil, že Heda něco potřebuje. Oni tam napsali tak ze srandy několik obálek do kterých připravovali že dají takovej ten leták, kterej upozorňoval na to, že u nás není povinnost volit. To je ta Tesařova akce – Tesař už byl před tím zatčený, ale ještě s ním nebyl proces, ten byl až krátce před naším procesem. Já jsem to vždycky policajtům, při všech dalších výsleších, stále připomínal, všichni už to věděli, byli z toho votrávený, že jsem byl zatčen a odsouzen kvůli něčemu, co jsem zaprvé neudělal. Já jsem nenapsal ani jednu obálku. Já jsem ten text poprvé dokonce četl až u policajtů. Když jsem byl zatčený, tak mi ho ukazovali ten text. Já jsem jenom věděl, že farář Dus ho k nám přinesl, ale já neměl čas, tak jsme se jenom minuli. Šel jsem hlídat do Památníku písemnictví, jenom jsem mu stačil říct, že jako farář takový věci nemá dělat a odešel jsem. Načež i to bylo odposloucháno a to mi dokonce [estébáci] řekli. Žena tam byla přes celou noc a pak jí ráno pustili a pak jí zavolali znova. Ona chtěla šířit tento text, tam našli obálky napsaný její rukou, kdežto mě nic nedokázali. Nicméně já jsem to dostal navostro a ona dostala podmínku. [O ní] nebyl zájem. Zájem byl na mně. Já jsem byl na seznamu lidí, který maj bejt zatčený, když přišli Sověti a když jim to všechno selhalo – tady měla bejt ta vláda, která se nepodařila.

Takže prostě to selhalo, ale na tom seznamu jsem samozřejmě byl, takže v té době jsem byl zřejmě pod dohledem. Já jsem byl ve vazbě. Já jsem nikdy v žádném kriminálu nebyl. Lidí zatčených bylo víc, i z toho vršovického sboru, ale my jsme tam zůstali jenom s farářem Mírkem [tj. Jaromír, pozn. aut.] Dusem a spolu nás propustili po necelém půl roce. Pustili nás s tím, že vyšetřování je u konce a měli jsme pak společnej proces.“ Jeho advokát dr. Laštovička mu radil, že má všechno vzít na sebe, aby jeho žena mohla být propuštěna a starat se doma o děti. „To byla jeho koncepce. Načež já jsem mu to trošku kazil. Samozřejmě jsem to nemohl svíst na ženu. Oni vyřadili Dusa a mě a další do zvláštní skupiny, protože byl nějaký plán, aby tady byla církevní skupina. Jinak bychom bejvali patřili k tomu hejnu lidí v tom Tesařovském procesu. Aby nás dostali dohromady, tak oni to nemohli dát podle obvodu kde kdo bydlí, protože my jsme byli každé jinde, takže voni to museli dát hned v první instanci k městskému soudu. To znamená, že když jsme se odvolali a my jsme se samozřejmě odvolali, šlo to na Nejvyšší soud. My jsme to dostali navostro, já devět měsíců a Dus patnáct měsíců. A aby to dostali na to město [na městský soud, pozn. aut.], tak to nemohlo bejt něco menšího, ale muselo to bejt podvracení. Takže já jsem měl pobuřování a dostal devět a on [Dus] měl podvracení a dostal patnáct. Ten rozdíl se pak ukázal jako důležitý, protože když jsme se odvolali, tak to bylo jenom potvrzeno. Předsedkyně na nejvyšším soudě, to bylo na Pankráci, ta byla zuřivá, já teda jsem se o to poněkud snažil trochu jí vyvést z míry. Podráždil jsem jí docela slušně, takže ona byla tak rozčilená, že v té přestávce před vynesením rozsudku běžela telefonovat a žádala, aby mohla zvýšit [trestní sazbu] a nás odvést do kriminálu.“ Nakonec z toho našťestí sešlo, rozčilená předsedkyně senátu si nevymohla souhlas k tomu, aby obvinění byli ihned odvezeni do věznice. L.H. zbývaly z trestu tři měsíce, ale než stačil nastoupit do vězení, přišla na začátku roku 1973 amnestie: „Šimsa tenkrát napsal z Brna otevřený korespondenční lístek na kterým napsal: Prosím vás, můžete mi říct, na koho kromě vás se ta amnestie ještě vztahuje? Skutečně, my tři jsme byli amnestovaní, včetně Hedy [manželka, pozn. aut.] a Jiráska, ale Dus ne, protože ten byl [odsouzen] za pobuřování. Byl to malinkej rozdíl.“

Úloha mluvčího

Ladislav Hejdašek se stal jedním z prvních signatářů Charty 77 a posléze i jejím mluvčím. Charta 77 vydávala různé dokumenty týkající se např. aktuálních společenských problémů, umlčovaných a tabuizovaných výročí apod. Jedním z nich bylo Prohlášení Charty 77 z podzimu 1978, vydané při příležitosti připomenutí 60. výročí vzniku Československé republiky: „Najednou mě někde odchytil Uhl a začal mě spílat, co jsme tam oslavovali I. republiku, že nevíme, že to byl hnusnej stát, kde dělníci trpěli a když byla nezaměstnanost, tak i ti sociální demokrati se na ně vykašlali a že ta politika vůči Němcům byla naprosto nesmyslná, že jsme zatlačovali ty Němce do Henleinovy strany... a vůbec. Já jsem si uvědomil, že vlastně odpovědnost toho mluvčího že je vlastně veliká. Je tam jeden za komunisty, jeden za křesťany, jeden za svobodný umělce nebo něco takovýho, že prostě ti mluvčí tam jsou proto, aby rozpoznali, co se tam [do Sdělení Charty 77] nemůže dát, protože to někoho urazí, nebo někdo s tím nebude souhlasit atd. Od toho tam jsou tři různí.“

Zahraniční spolupráce a přijíždějící profesoři

„První [nadaci] udělali Angličani, druhou krátce nato udělali Francouzi. To bylo po domluvě a spolupracovali, nezávisle na těchto dvou nadacích pracovali Holanďani. To zas bylo proto, že jsem s nima byl už léta ve styku. Angličani to [kontakty s českým disentem pozn.aut.] stále chtěli mít pod svou kontrolou, což s Francouzema nejde... A proč [to chtěli mít pod kontrolou]? Protože se stalo, že k nám přijeli dva tamní [profesoři] najednou. To se stalo několikrát, takže jsme se museli na [místě dohodnout], že jeden tam zůstane a druhý přijde druhý den a že ti ostatní [tj. posluchači] se pokusej, pokud maj' čas, příští den přijít, aby mohla bejt druhá přednáška. Holanďani byli takový protřelejší, protože měli tu okupaci, Angličani [ji] nikdy neměli a Francouzi ji zase měli takovou polovičatou, ty si z toho dělaj' srandu. Jediní, kdo bral vážně, že ti policajti můžou něco překazit, to byli ti Holanďani.“ Na navazování a udržování kontaktů se zahraničními profesory měl zásluhu Julius Tomin, který

na začátku 80. let podlehl silnému policejnímu nátlaku a i se svou rodinou emigroval do Anglie.

Promarněná příležitost

„Ty naděje, který lidi spojovali s tím, že teď církve, křesťani, budou moc něco říct, něco důležitýho, že budou podílet... Ty naděje byly velký. Lidi očekávali od církvi a od křesťanů, něco podstatnýho. Já si myslím, že od nikoho jinýho se neočekávalo tolik, jako právě od křesťanů a od církvi. A ty dokonale zklamali. To je věc, která musí být nějakým způsobem jednak zaznamenána a jednak reflektována. Co se to vlastně s těma křesťanama a s těma církve stalo? Najednu stranu je to pochopitelný, že čtyřicet let je dlouhá doba, no ale zas na druhou stranu, když si člověk uvědomí, že třeba ti baptisti byli deptaný hrozným způsobem a že vlastně furt žili dál a furt byli aktivní... Já neříkám, s jakou kvalitou pracovali, ale já mám opravdu dojem a [jde my teď o protestanty a zvlášť o mou církev], že ten rozklad, ten úpadek, ten musel už nastat dřív. Ta neschopnost rezistence. tolik farářů, který spolupracovali, i když teda samozřejmě nejsou na seznamu, protože to jsou úřední doklady, že nemaj estébáci faráře a křesťany nechat podpisovat spolupráci, že to neradi dělaj, ale jinak že jsou velmi ochotný. To je detail, to nepodpisování. Fakticky je to obrovský selhání a vlastně tady není nikdo od té doby, kdo by přišel s nějakou koncepcí, co teda teď [dělat]. A to je také myslím hlavní příčina toho, proč všechnu aktivitu převzali ne-li fundamentalisti, tak alespoň ty konzervy. Protože ty měli ten program jasnej – všechno znova a lépe. Postaru. Já jsem odmítal politický funkce z toho důvodu, že jsem říkal: Tam nebude na nic pořádně čas, jenomže de facto jsem taky nic neudělal. Já jsem si myslel, že to co dělám, je určitá příprava takovejch základních, novejšch přístupů, ale on o to nikdo nejeví zájem. Ani ti teologové, ani ti laici-křesťani. Prostě já mám takovej dojem, že jsem vlastně celej život dělal něco, co teď nikdo nepotřebuje a nechce.“